

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบเพื่อเป็นแนวทางให้เข้าใจเรื่องที่ทำวิจัย แต่เนื่องจากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงปลากระชังมีน้อย จึงจำเป็นต้องนำวรรณกรรมและงานวิจัยที่เทียบเคียงกันมาอ้างอิง ดังนี้

1. ความหมายของการเลี้ยงปลาในกระชัง

อัศวิน แก้วคง (2539 : 16) สรุปว่า การเลี้ยงปลาในกระชัง หมายถึง การเลี้ยงปลาในภาชนะกักขังที่ใช้ไม้ หรือวัสดุอื่นใดเป็นกรอบสี่เหลี่ยม และใช้เนื้อวอนในลอนทำเป็นถุง สี่เหลี่ยมขนาดเดียวกันกับพื้นที่กรอบสวม และขึงให้ตึงทั้ง 4 มุม ลักษณะเดียวกับการกางมุ้ง หายขึ้น ถุงวอนจมอยู่ใต้น้ำ และชายวอนอยู่เหนือน้ำพอประมาณ เพื่อป้องกันปลาหลบหนี ขนาดของตาอวนใหญ่พอให้น้ำไหลผ่านเข้าออกได้แต่ปลาออกไม่ได้ ปริมาณปลาที่เลี้ยงในกระชังสามารถปล่อยลงเลี้ยงให้มีความหนาแน่นสูง ซึ่งไม่มีปัญหาเรื่องน้ำเสีย เพราะตัวกระชังจะถูกนำไปผูกแขวนลอยไว้ในแหล่งน้ำ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ทะเล และอ่างเก็บน้ำ คุณสมบัติ น้ำในกระชังจะยังคงสภาพดีอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำนั้น ทั้งนี้เพราะสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ และเศษอาหารบูดเน่าตกค้าง จะถูกกระแสน้ำพัดพาออกนอกกระชัง และการว่ายน้ำของปลาที่เลี้ยงในกระชัง จะทำให้น้ำหมุนเวียนช่วยผลักดันของเสียดังกล่าวอีกทางหนึ่งด้วย

เผติม รอดอินทร์ (2541 : 375) กล่าวว่า การเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังที่อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานีของเกษตรกร ได้เริ่มทดลองเลี้ยงเมื่อปี พ.ศ. 2530 ด้วยทุนส่วนตัวจำนวน 14 กระชัง เป็นเงิน 40,000 บาท ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ประสบความสำเร็จ จึงได้ขยายการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังเพิ่มมากขึ้น และช่วยกระตุ้นให้ราษฎรในพื้นที่อำเภอยะหริ่งได้เห็นการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง เป็นอาชีพที่มั่นคง และได้จดทะเบียนเป็นสมาคมผู้เลี้ยงปลากะพงขาวอำเภอยะหริ่ง เมื่อปี พ.ศ.2533 ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังในอำเภอยะหริ่ง ประสบความล้มเหลวในการเลี้ยง ทั้งนี้เนื่องจากได้เกิดวิกฤติด้านราคาปลากะพงขาวที่ตกต่ำลง เป็นเหตุให้ประสบปัญหาขายผลผลิตไม่ได้ราคา และไม่มีเงินลงทุน

หมุนเวียนที่จะซื้ออาหารปลา เพื่อเลี้ยงปลาที่เหลือต่อไป ทางสมาคมโดยนายกสมาคมได้เป็นตัว
แทนร่วมเจรจากับผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ปลดปล่อยเงินกู้ให้รายละเอียด
40,000 บาท ทำให้สามารถประกอบอาชีพการเลี้ยงต่อไปได้ ในปี พ.ศ. 2541 มีผู้เลี้ยงปลา
กะพงขาวในกระชังในอำเภอยะหริ่งจำนวน 311 ราย 1,316 กระชัง

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการตรวจสอบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการ
เลี้ยง ด้านกายภาพ และด้านการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกรที่เลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังสรุปได้
ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านสังคม

ความรู้ความเข้าใจ พานิชย์ สังข์เกษม และเจิดแสง บุญแท้ (2527 : 2) พบว่า
เกษตรกรผู้เลี้ยงปลากะพงขาวในเขตจังหวัดสงขลาและพัทลุงที่มีความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยง
ปลากะพงขาวในกระชังมาก จะประสบความสำเร็จในการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังมากกว่า
เกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังน้อย

สุนันท์ ศัลโกสม (2524 : 4-15) ได้กล่าวถึงความรู้อา หมายถึง ความสามารถในการ
การคงไว้ รักษาไว้ซึ่งข้อเท็จจริง เรื่องราวรายละเอียดต่าง ๆ ตลอดจนประสบการณ์ทั้งหมดของผู้
เรียนและในด้านของความเข้าใจนั้น ได้กล่าวว่า หมายถึงความสามารถในการเก็บรวบรวมความรู้
และขยายความรู้ ความจำนั้นให้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล

ไพศาล หวังพานิช (2525 : 96) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึงบรรดาข้อเท็จจริงหรือ
รายละเอียดของเรื่องราวอันเป็นประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งสะสมและถ่ายทอดสืบต่อกันไป ส่วน
ความเข้าใจนั้น (ไพศาล หวังพานิช, 2525 : 105) หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้
ความจำ ไปดัดแปลงปรับปรุงเพื่อให้สามารถจับใจความอธิบายหรือเปรียบเทียบ ย่นย่อเรื่องราว
ความคิดข้อเท็จจริงต่าง ๆ ได้

อนันต์ ศรีโสภา (2525 : 14-15) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง ความจำในสิ่งที่เคยมี
ประสบการณ์มาก่อน และให้ความหมายของความเข้าใจว่า ความเข้าใจ ในความหมาย ของสิ่ง
นั้น

2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

รายได้ ศุภวัฒน์ ชัยพัฒน์ และคณะ (2540 : 17) พบว่า รายได้ส่วนใหญ่ของเกษตรกร ตำบลเกาะยอร้อยละ 88.33 ได้จากการประมง เฉพาะการเลี้ยงปลากะพงขาว ในกระชังร้อยละ 66.66 และกรมประมง สำนักงานประมงจังหวัดสงขลา (2540 : 2) พบว่าในการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังที่ตำบลเกาะยอ ต่อจำนวนปลากะพงขาว 600 ตัว ใช้เวลาเลี้ยง 13-14 เดือน จะได้น้ำหนัก 800 กิโลกรัม ๆ ละ 100 บาท ได้เงิน 80,000 บาท กำไรต่อรุ่นประมาณ 21,768.67 บาท

จำนวนแรงงาน สยาม สุขสุวรรณ (2537 : 31) ได้ทำการสำรวจฟาร์มเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังในจังหวัดสงขลา พบว่า มีฟาร์มเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังแบ่งเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ครัวเรือนที่เลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 5 คน และสมาชิกในครัวเรือนที่เลี้ยงปลาโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2 คนต่อครัวเรือน

การใช้บริการสินเชื่อ ศุภวัฒน์ ชัยพัฒน์ และคณะ (2540 : 8) พบว่า เงินทุนของผู้เลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ที่ตำบลเกาะยอ ส่วนใหญ่เป็นของตนเองร้อยละ 62.68 จากการกู้ยืม ร้อย 35.82 เป็นผลให้การเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง เพราะมีเงินทุนหมุนเวียนเป็นของตนเอง

ความพอใจในการจำหน่ายผลผลิต วัลภา ชีวภิสัณห์ (2534 ข : 14) พบว่า การจำหน่ายปลาของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ตำบลเกาะยอ จะมีการขายปลาแบบเสรี ส่วนใหญ่จะขายให้กับพ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น ซึ่งจะมีการขายแบบยกกระชัง พ่อค้าผู้รวบรวม ในท้องถิ่น จะนำปลาไปขายให้กับพ่อค้าแพปลา และพ่อค้าปลีกต่อ

2.3 ปัจจัยด้านการเลี้ยง

อาหารและการให้อาหาร พานิชย์ สังข์เกษม และเจ็ดแสง บุญแท้ (2527 : 5) พบว่า เมื่อลูกปลามีความยาว 10-12 เซนติเมตรขึ้นไป ลูกปลาสามารถกินเนื้อปลาสดได้ โดยสับเนื้อปลาเป็นชิ้นเล็ก ๆ ขนาดโตพอที่ปลาจะกินได้ง่าย ให้ลูกปลากินวันละ 1-2 ครั้ง อาหารที่ให้ประมาณร้อยละ 5 ของน้ำหนักปลาที่เลี้ยง ควรให้ในช่วงน้ำขึ้น เพราะปลาจะกินอาหารได้ดี และวิชัย วัฒนกุล และคณะ (2528 : 4) พบว่า อาหารที่ใช้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่จะเป็นปลาเบ็ด ปลาเบญจพรหมหลาย ๆ ชนิดปนกัน ปลาที่ใช้เป็นอาหารจะถูกสับให้เป็นชิ้นขนาดพอดีกับปากปลา การให้อาหารให้วันละ 1 ครั้ง ทุกวันในตอนเช้า อัตราการเจริญเติบโตของปลาจะดีที่สุด

แหล่งพันธุ์ปลา พานิชย์ สังข์เกษม และเจ็ดแสง บุญแท้ (2527 : 4) พบว่าผู้เลี้ยงปลากะพงขาวทั่วไป นิยมซื้อพันธุ์ปลากะพงขาวอายุ 30 - 40 วัน มีขนาดความยาว 1.5 - 2.5 เซนติเมตร โดยผู้เลี้ยงติดต่อซื้อพันธุ์ปลาจากสถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจังหวัดสงขลา และฟาร์มปลาของเอกชน ในจังหวัดสงขลา และศุภวัฒน์ ชัยพัฒน์ และคณะ (2540 : 10) พบว่าผู้เลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังที่ตำบลเกาะยอส่วนใหญ่ จะซื้อลูกปลาจากฟาร์มเอกชน ร้อยละ 86.88 และจากหน่วยงานของราชการร้อยละ 11.47

ระยะเวลาในการเลี้ยง วิเชียร สาคเรศ และพรชัย ขำแป้ง (2528 : 19-39) พบว่าการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง โดยปล่อยปลาที่มีขนาด 10 เซนติเมตร ในอัตรา 300 ตัวต่อตารางเมตร เมื่อเลี้ยงได้ 6 เดือน จะให้ผลผลิตถึง 148.7 กิโลกรัมต่อตารางเมตรและกรมประมงสำนักงานประมงจังหวัดสงขลา (2540 : 2) พบว่า ผู้เลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังที่ตำบลเกาะยอใช้เวลาเลี้ยงตั้งแต่ปล่อยปลาลงกระชังจนถึงจับขายใช้เวลา 13-14 เดือน ปลาจะมีน้ำหนักโดยเฉลี่ย 1.4 กิโลกรัม

2.4 ปัจจัยด้านกายภาพ

ระยะทางจากบ้านถึงสถานที่เลี้ยง วัลภา ชีวภิสิทธิ์ (2534ก : 13) พบว่า สถานที่ที่ผู้เลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังที่ตำบลเกาะยอ จะอยู่บริเวณหน้าบ้านของตนเองลงไปบริเวณชายฝั่งที่มีน้ำลึก 1.5 เมตรขึ้นไป

การเลือกบริเวณที่ตั้งกระชัง วิเชียร สาคเรศ (2531 : 15) พบว่า สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับติดตั้งกระชังเลี้ยงปลา ควรเป็นบริเวณที่มีลักษณะดังนี้

- 1) เป็นบริเวณปากแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบหรือชายฝั่งทะเล ซึ่งมีน้ำไหลถ่ายเทได้ดี มีการขึ้นลงของกระแสน้ำและเมื่อลงต่ำสุดในฤดูร้อนมีความลึกไม่น้อยกว่า 2 เมตร
- 2) เป็นบริเวณที่มีคลื่นลมสงบเพื่อให้กระชังปลอดภัยจากคลื่นลม เช่น บริเวณที่ลึกเข้าไปในทะเลสาบ ปากแม่น้ำ ลำคลอง และอ่าวปิด บางแห่ง
- 3) เป็นบริเวณที่อยู่ห่างไกลจากโรงงานอุตสาหกรรม อันจะเป็นเหตุให้เกิดน้ำเสีย ซึ่งจะเป็นพิษต่อปลาที่เลี้ยงหรืออาจเป็นพิษแก่ผู้บริโภคเนื้อปลาได้
- 4) แหล่งที่วางกระชัง ควรอยู่ห่างจากเส้นทางสัญจรทางน้ำ เพื่อให้กระชังปลอดภัยจากการถูกรื้อถอน อันจะเป็นเหตุให้กระชังเสียหายปลาหนีออกจากกระชังได้
- 5) แหล่งที่วางกระชังเลี้ยงปลา ควรมีการคมนาคมที่ดี เพื่อสะดวกกับการขนส่งและจำหน่ายผลผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีจำหน่ายปลาที่มีชีวิต ซึ่งจะจำหน่ายได้ราคาสูง

2.5 ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร

การรับรู้ข่าวสารการเกษตรจากบุคคล พัฒนพงศ์ วรรณวิไล (2540 : 111) ได้ศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีการรับรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากบุคคลในระดับต่ำ และเกษตรกรที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากบุคคลในระดับสูงไม่แตกต่างกัน

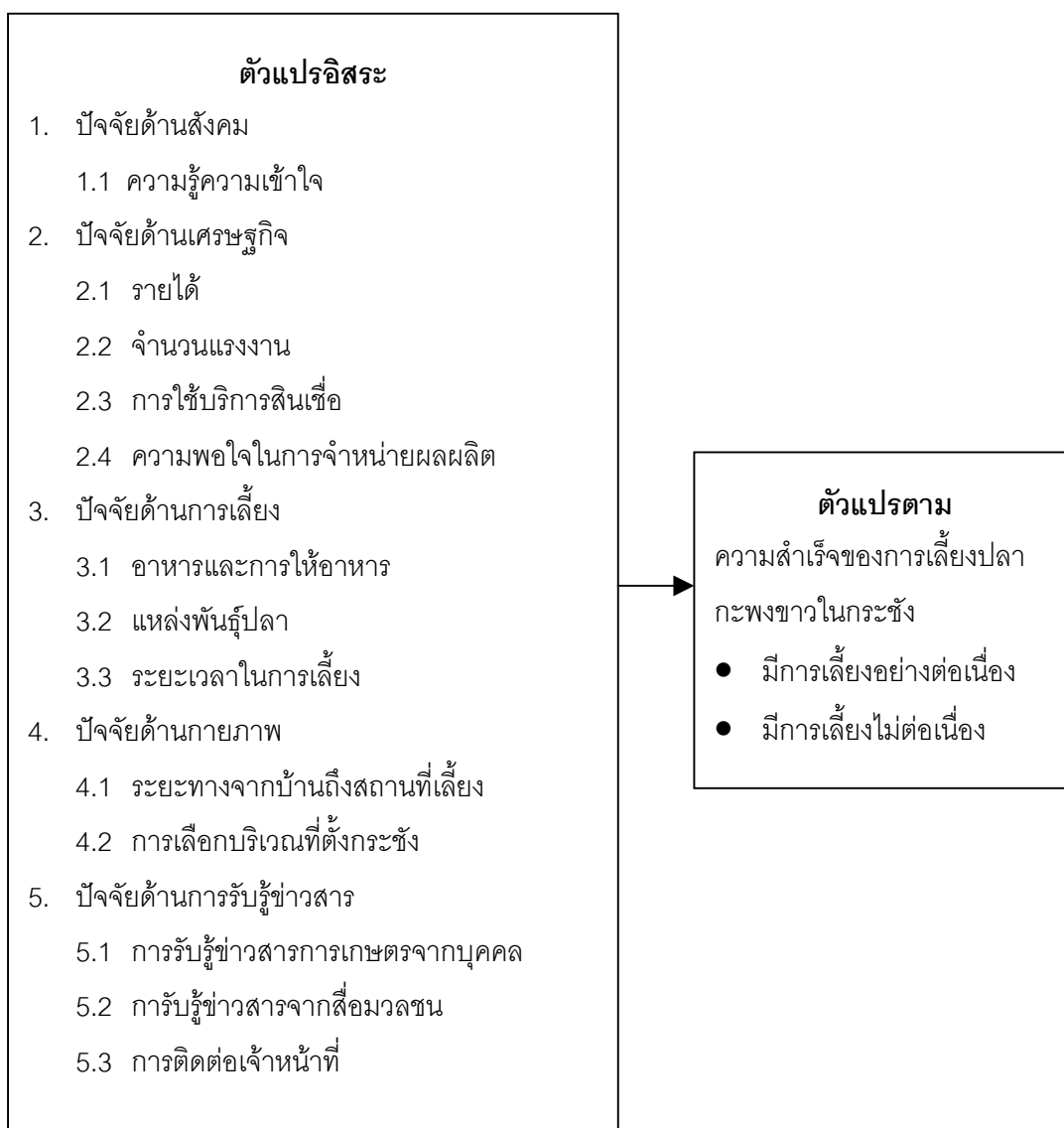
การรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน พัฒนพงศ์ วรรณวิไล (2540 : 109) ศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากสื่อมวลชนในระดับต่ำและเกษตรกร ที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากสื่อมวลชนในระดับสูงไม่แตกต่างกัน

การติดต่อเจ้าหน้าที่ สุรียา เผ่าจินดา (2536 : 17) พบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาก ทำให้กลุ่มเกษตรกรทำนาประสบความสำเร็จมากกว่าเกษตรกรที่เป็นสมาชิก กลุ่มเกษตรกรทำนาที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรน้อย

3. กรอบแนวความคิดของการวิจัย

การศึกษานี้ได้จำแนกตัวแปรอิสระออกเป็น 5 กลุ่ม คือ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการเลี้ยง ปัจจัยด้านกายภาพ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร ซึ่งตัวแปรอิสระทั้ง 5 กลุ่มนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จของการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชัง (ดังภาพประกอบ 1)

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ 1 ปัจจัยทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเลี้ยง ด้านกายภาพ และด้านการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกรที่เลี้ยงปลากระชัง ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

4. สมมติฐานในการวิจัย

4.1 **ปัจจัยด้านสังคม** ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความสำเร็จของการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชัง

4.2 **ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ** ได้แก่ รายได้ จำนวนแรงงาน การใช้บริการสินเชื่อ ความพอใจการจำหน่ายผลผลิต มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชัง

4.3 **ปัจจัยด้านการเลี้ยง** ได้แก่ อาหารและการให้อาหาร แหล่งพันธุ์ปลา ระยะเวลาในการเลี้ยง มีความสัมพันธ์กับความความสำเร็จของการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชัง

4.4 **ปัจจัยด้านกายภาพ** ได้แก่ ระยะทางจากบ้านถึงสถานที่เลี้ยง การเลือกบริเวณที่ตั้งกระชัง มีความสัมพันธ์กับความความสำเร็จของการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชัง

4.5 **ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร** ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารการเกษตรจากบุคคล การรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน การติดต่อเจ้าหน้าที่ มีความสัมพันธ์กับความความสำเร็จของการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชัง